

Regeringens spetsprojekt
FORNYARTJÄNSTERNA
för barn och familjer

LÄMPLIGT STÖD VID RÄTT TIDPUNKT

Regeringens spetsprojekt förnyar tjänsterna för barn och familjer

Barn och unga har rätt att leva ett bra liv. Att de har möjlighet till det ligger framför allt på föräldrarnas ansvar, men föräldrarna får stöd av kommunerna, staten, organisationer och många andra aktörer.

Statsminister Juha Sipiläs regering vill att barn, unga och deras föräldrar på ett smidigare sätt än i nuläget ska få de tjänster de behöver av samhället. Denna broschyr berättar om hur det program för utveckling av barn- och familjetjänsterna som regeringen har planerat förbättrar livet för alla barn och unga i Finland.

Regeringens plan baserar sig på Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som har godkänts av Finlands riksdag. Mer information om barns rättigheter (på finska): www.lastensivut.fi

Regeringens plan beaktar också barn och unga som har flyttat till Finland från utlandet. Särskilt mycket gemensam omsorg behöver de barn och ungdomar under 18 år som har kommit till Finland utan sina föräldrar.

Projektet gäller även tjänster för unga. En person som har fyllt 18 år är enligt lagen myndig. Att en person blir myndig får dock inte betyda att den personen inte längre kan få tjänster som är avsedda för ungdomar, om han eller hon fortfarande behöver tjänsterna. Myndigheterna ska tillsammans ge unga stöd när det gäller att hitta en studieplats eller arbetsplats samt när det gäller hälsa och andra viktiga saker, så att unga vuxna hittar sin egen plats i livet.

VAD ÄR PROGRAMMET FÖR UTVECKLING AV BARN- OCH FAMILJETJÄNSTER (LAPE)?

Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE) främjar ett bra liv för barn och unga. När projektet avslutas är målet att

- barn, unga och familjer får lämpligt stöd vid rätt tidpunkt
- beslutsfattare och branschfolk kan bemöta barn och unga ännu bättre än nu
- beslutsfattare och branschfolk känner till barnets rättigheter
- branschfolket samarbetar bättre än nu
- vuxna beaktar barnens och de ungas åsikter när tjänster planeras i skolan, inom småbarnspedagogiken, inom hälsovården, inom barnskyddet och inom ungdomsarbetet
- beslutsfattarna reder ut vilka konsekvenser deras beslut kommer att ha för barnen innan besluten fattas.

Att övergå till nya verksamhets sätt sker inte över en natt, utan det tar tid att skapa och införa dem. Nu är det dags att skrida till handling.

För vems skull görs detta?

För din skull. För alla barn och unga som bor i Finland.

- Du kan bo i en stor eller liten stad eller på landsbygden.
- Du kan bo i en familj med en, två eller flera föräldrar.
- Du kan bo i en fosterfamilj eller i ett barnhem.
- Du kan ha en pappa och en mamma eller föräldrar av samma kön.
- Din familj kan höra till majoritetsbefolkningen eller till någon etnisk minoritet.
- Du kan vara född i Finland eller utomlands.
- Ditt liv kan påverkas av en funktionsnedsättning eller en sjukdom som du eller någon i din familj har.

Hur ska tjänsterna för barn och unga organiseras?

Samhället bör organisera tjänsterna så att de passar olika människor och olika situationer. Det bör vara lätt att få tjänster. Enligt regeringens plan bör myndigheterna samarbeta sinsemellan så att ett barn och barnets familj inte längre behöver kontakta flera olika myndigheter separat, utan myndigheterna agerar tillsammans för att hjälpa barnet och familjen.

Det är viktigt att myndigheterna lyssnar till barnets och föräldrarnas åsikter om hur stort stöd familjen behöver. Stödet bör ges hemma, i skolan och i barnets övriga livsmiljö som en del av vardagen. När barnet och dess familjemedlemmar får lämpligt stöd vid rätt tidpunkt, stärks deras egna resurser och de kan själva förbättra situationen.

Myndigheterna ska beakta alla de människor som står barnet eller den unga personen nära. Utöver föräldrarna kan dessa människor vara syskon, far- eller morföräldrar, andra släktingar eller vänner till familjen.

Barnet eller den unga personen ska också t.ex. få prata sitt eget modersmål när han eller hon uttrycker sina tankar för myndigheterna. Modersmålet kan vara ett talat språk eller teckenspråk. Om ett barn eller en ung person t.ex. på grund av en funktionsnedsättning inte klarar av att uttrycka sig själv genom tal, måste man använda sig av metoder som är lämpliga för att han eller hon ska kunna uttrycka sin åsikt.

Var erbjuds tjänsterna?

Från och med 2019 ordnas social- och hälsovårdstjänsterna av landskapen. Ett landskap består av flera kommuner. Landskapet har ansvar för organiseringen av t.ex. barnskydd, tjänster inom psykisk hälsa, rehabilitering och olika läkartjänster.

Kommunerna svarar fortsättningsvis för skoltjänster, ungdomsarbete, fritidstjänster, bibliotek, kultur- samt idrotts- och motionstjänster, utvecklandet av bostadsområden och trafiken. I hemkommunen fattas det således fortfarande beslut om många tjänster som är viktiga för barn och unga.

Ett mål med programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna är att olika tjänster för barn ska samlas till så kallade familjecentrum. Yrkesfolk från olika branscher ska bilda nätverk och tillsammans stödja familjerna. Vid familjecentrumet ska man också kunna få specialistläkartjänster. Ibland kan barnet och familjen åka till ett centralsjukhus precis som för närvarande.

I vissa situationer behövs krävande specialkompetens som inte finns i varje kommun och inte ens i varje landskap. Sådant särskilt krävande stöd kan behövas t.ex. för barn med funktionsnedsättning och deras familjer. Särskilt stöd behöver även de som har blivit utsatta för våld eller sexuellt utnyttjande eller barn och unga som själva har begått brott. Även då strävar man efter att organisera tjänsterna i första hand så att specialisterna kommer till en plats nära barnet eller den unga personen.

Vilka tjänster är det frågan om?

- hälso- och sjukvård
- hemservice för barnfamiljer, familjearbete och rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor
- barnrådgivning och småbarnspedagogik
- skolan samt skolhälsovårdarens, skolläkarens, kurators och skolpsykologens tjänster
- hobbyverksamhet och andra gemensamma aktiviteter för barn och unga
- ungdomsarbete, bibliotek och kulturtjänster
- stödande av barns och ungas föräldrar t.ex. för att lösa problem med hälsa, alkohol eller våld eller ekonomiska problem
- tjänster i samband med skilsmässa mellan föräldrarna
- barnskyddet.

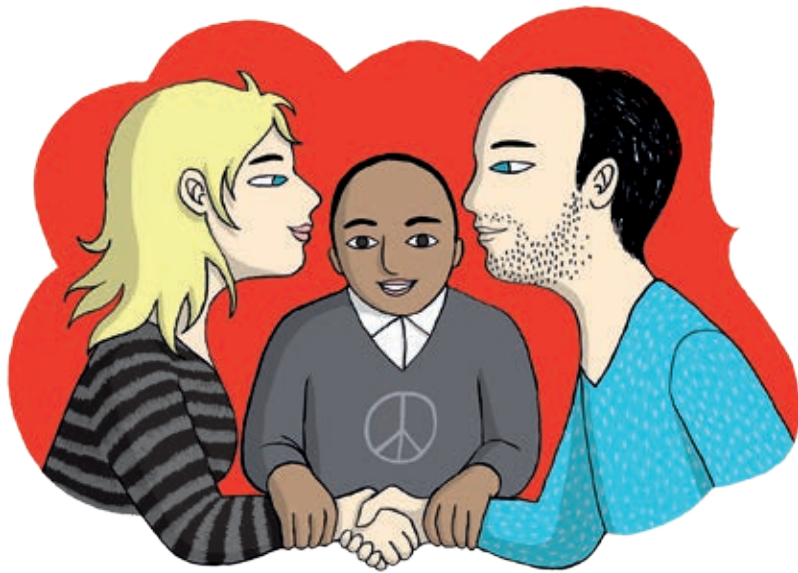
Var finns det brister i nuläget?

- Barn får inte förståelig information om tjänsterna.
- Vuxna tar inte reda på barnens och de ungas åsikter.
- Föräldrar får inte snabb hjälp för sina problem.
- Tjänsterna är utspridda här och där.
- Barn, unga och familjer hittar inte alltid en lämplig tjänst vid rätt tidpunkt.
- Myndigheterna kan inte agera så att barn och unga litar på dem.
- Myndigheterna samarbetar inte tillräckligt mycket sinsemellan och vet inte tillräckligt om vad de andra myndigheterna gör.

Vad tycker du? Vad kunde fungera bättre än det gör nu?

Vilka förbättringar medför programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna?

- Myndigheterna stöder barnen och familjerna i tid.
- Myndigheterna kan bemöta barnen, de unga och familjerna bättre än tidigare.
- Olika myndigheter arbetar tillsammans för barnens och de ungas bästa.
- Föreningars och församlingars barn- och ungdomsarbete kompletterar de kommunala tjänsterna.
- Beslutsfattarna beaktar alltid vilka konsekvenser deras beslut har för barn och unga.
- Myndigheterna utökar utbudet av tjänster på nätet.

När bör barn och familjer få stöd?

Barn, unga och familjer bör få stöd i tid. Om t.ex. en förälder är sjuk eller trött eller har alkohol- eller drogproblem, ska myndigheterna genast hjälpa honom eller henne. Ju tidigare familjen får hjälp, desto lättare är det att lösa problemen.

Myndigheterna måste också hjälpa om det är svåra gräl hemma. Utomstående förhandlingshjälp kan hjälpa föräldrarna att bli sams eller att skiljas på ett så försonligt sätt som möjligt.

Ibland kan föräldrarna ha så svåra problem att ett barn eller en ungdom inte kan bo kvar hemma. Då behövs barnskyddets tjänster. Ett mål med programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna är dock att minska behovet av att omhänderta barn och unga, dvs. att placera dem utanför det egna hemmet i en annan familj eller på en institution. Barnskyddet kan erbjuda föräldrarna eller hela familjen stöd eller t.ex. en stödperson eller stödfamilj för barnet.

Hur följer regeringen upp hur dess plan har förverkligats och lyckats?

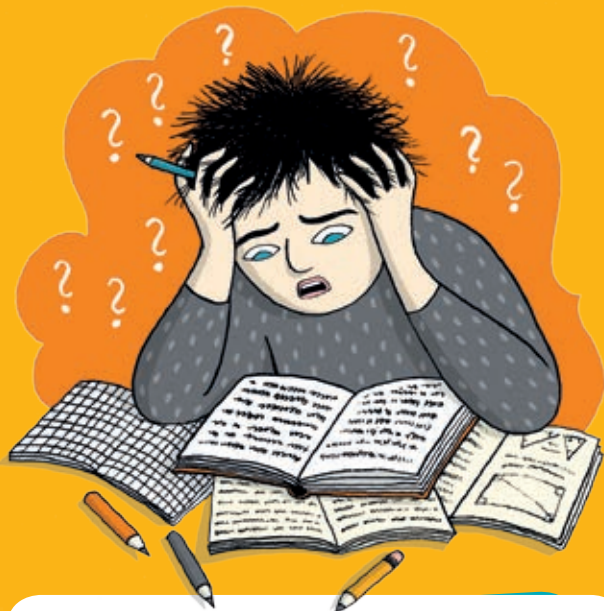
Om programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna lyckas och målen uppnås, kommer det att se ut så här i Finland år 2025:

- interaktionen mellan barn och föräldrar har förbättrats
- ensamhet är ett allt mer sällsynt problem bland barn och unga
- varje barn har åtminstone en närstående, trygg vuxen
- det förekommer inte lika mycket mobbning i daghem, skolor och på fritiden
- varje barn och ungdom har någon hobby
- barn och unga tycker om att gå i skolan och slutför sin skolgång
- barn och unga behöver inte lida på grund av våld eller föräldrarnas alkohol- eller droganvändning
- unga hamnar inte i kriminalitet
- föräldrar som skiljer sig får stöd att agera så att deras skilsmässa inverkar så lite som möjligt på barnens liv
- föräldrarnas arbetsplatser är familjevänliga (t.ex. så att arbetstiderna är flexibla), och därigenom orkar föräldrarna bättre på arbetet och hemma
- barn, unga och föräldrar upplever att de har hjälp och nytta av samhällets tjänster och stöd och att de kan påverka det som är viktigt i deras liv.

När genomförs planen?

Regeringen har reserverat cirka 40 miljoner euro för reformprojektet för barn- och familjetjänsterna. Planen genomförs i huvudsak under 2017–2018. Barn och unga får delta i planeringen av projektet.

Genomförandet av projektet styrs av social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet.

Vad bör de politiska beslutsfattarna göra nu?

- Beslutsfattarna bör i all sin verksamhet alltid bedöma vilka konsekvenser beslut som gäller t.ex. ekonomi, miljö, trafik, boende eller utbildning har för barns och ungas liv.
- När beslutsfattarna beslutar om hur pengar ska användas bör de utreda vilka fördelar eller nackdelar ett beslut kan innebära för barn och unga. Konsekvenserna kan uppstå snabbt eller långsammare.
- Myndigheterna ska samla in uppgifter om barns och ungas välbefinnande så att beslutsfattarna vet hur de mår.
- Beslutsfattarna ska använda sig av de uppgifter som forskare får fram om barns och ungas liv.
- Beslutsfattarna ska kontrollera att lagstiftningen inte förhindrar en god skötsel av barns och ungas ärenden, utan främjar den. Myndigheterna ska t.ex. kunna förmedla viktiga uppgifter till varandra, men på ett sådant sätt att barns eller ungas datasekretess inte äventyras. Om det i en lag finns bestämmelser som i onödan försvårar skötseln av barns och ungas ärenden, ska dessa bestämmelser ses över och ändras.
- Beslutsfattarna ska utreda hur barnens och de ungas bästa tillgodoses bäst i situationer där föräldrar från olika länder skiljer sig och det uppstår en tvist mellan dem om vårdnaden av barnet. Situationerna försvåras av att lagarna i de olika länderna kan vara olika.

Vad bör myndigheterna göra nu?

- Kommunerna, landskapsförvaltningarna och staten bör agera barnvänligt, dvs. så att barnets bästa alltid beaktas.
- Myndigheterna måste samarbeta sinsemellan, men också med organisationer och andra aktörer, såsom kyrkan och dess församlingar. Alla dessa arbetar för barns och ungas bästa, så det är vettigt att de är medvetna om varandras arbete och stöder varandra.
- Vuxna som arbetar för barns och ungas bästa måste utbilda sig och utveckla sin kompetens bl.a. i att bemöta barn. De som arbetar inom området bör också handleda varandra och sprida sina goda idéer vidare till andra.

Vad kan du göra?

När du märker att det kunde gå att förbättra någonting, försök att påverka. Tala om det med personalen i din skola eller skriv en insändare i en tidning. Varje kommuninvånare kan skriva eller ringa till hemkommunens förtroendevalda (ledamöter i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och nämnder). Ungdomsfullmäktige, elevkårer och studentkårer samt olika organisationer är också bra forum för att utöva inflytande. Sociala medier fungerar bra för att väcka diskussion.

Du kan också sända ett meddelande till utvecklingsprogrammets projektchef Hanne Kalmari (hanne.kalmari@stm.fi) eller styrgruppens ordförande Maria Kaisa Aula (mariakaisa.aula@gmail.com).

Du kan bekanta dig med hela projektplanen för utvecklingsprogrammet för barn- och familjetjänsterna på stm.fi/sv/spetsprojekt/barn-och-familjetjanster

Ombrytning: Mainostoimisto Hurraa | Illustratör: Minna Mäkipää

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIET
PB 33, 00023 STATSRÅDET
Besöksadress:
Sjötullsgatan 8, Helsingfors
www.stm.fi

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

**UNDERVISNINGS- OCH
KULTURMINISTERIET**
PB 29, 00023 STATSRÅDET
Besöksadress:
Sjötullsgatan 10, Helsingfors
Sjötullsgatan 1, Helsingfors
www.minedu.fi